

zooals zij dat ook in Holland gedaan hebben. En het ligt op den weg onzer Vereeniging, te trachten, daarin te voorzien. Ook aan den bloei van ons tijdschrift *De Tropische Natuur* zal dit ten goede komen.

Het hoofdbestuur heeft dan ook gemeend, naast de uitgifte van ons tijdschrift, in de eerste plaats in deze richting zijn taak te moeten zien en wij hopen daarin steun te vinden bij onze leden. Wij hopen, dat zij allen gebruik zullen maken van de gelegenheid hun geboden, onze boekjes tegen verminderden prijs te krijgen (zie binnenzij omslag van deze afl.). Dat zij dus *allen* inliggend postwiskelformulier ingevuld zullen toezenden en, voorzoover zij die nog niet hebben, ook de beide eerste boekjes zullen bij bestellen. Wij hopen verder, dat verschillende financieel krachtige afdeelingen het nieuwe boekje gratis aan hare leden zullen aanbieden, zooals b. v. het plan der afd. Batavia is.

Hoe eer wij door onze oplaag heen zijn, des te eer kunnen wij aan nr. 4 beginnen. Het manuscript ligt reeds klaar! Het is van de hand van mevrouw ENGLES-JULIUS en zal heeten: „In tuinen en langs de wegen in de Indische laagvlakte”.

Nogmaals: wij rekenen op onze leden!

H. C. D.

De afd. Batavia, Soerabaia, Malang, Modjokerto en Probolinggo hebben hiertoe reeds besloten.

KORTE MEDEDEELINGEN

Nog eens grotsprinkhanen. — Naar aanleiding van mijn artikel „Een bezoek aan de Mampoe-grotten bij Pompanoea” ontving ik een interessant schrijven van den heer B. VAN ERP TAALMAN KIP, dat stellig ook anderen zal interesseeren en dat daarom in zijn geheel met mijn antwoord hieronder wordt weergegeven.

„Met veel belangstelling en genoeg las ik Uw artikel over een bezoek aan de Mampoe-grotten in Afl. 3, Maart '30, van *De Tropische Natuur*.

Met genoeg, omdat dit artikel mij antwoord gaf op een sedert jaren onbeantwoorde vraag nl.: Wat voor vreemdsoortige dieren waren dat toch in de grot van Segejah of Segeha? (Spelling phonetisch, daar ik niet over een atlas of kaart beschik om de geijkte spelling te vinden).

Misschien vertel ik U niets nieuws, misschien echter kan dit mijn leekengeschrijf aanleiding zijn tot een nader onderzoek van een naar ik vermeen tot dusver, althans op biologisch gebied, vrij onbekende grot.

In 1907 met Hr. Ms. „Hertog Hendrik” te Tobello op Halmaheira zijnde, hoorden wij van den Civiel Gezaghebber aldaar, dat zich op de Zuidkust van dat eiland een vrijwel onbekende druipsteengrot bevond, die het bezoeken overwaard was, nl. de grot van Segejah. Gelukkig liet ons vaarplan voldoende speling en besloot onze Commandant er heen te gaan. Aan de bevolking van Segejah, een kleine kampong bij den mond van een kali, was te merken, dat zij slechts weinig gewend waren Europeanen te ontmoeten. Eenigen bleken echter genegen ons tegen vergoeding van wat tabak de kali op te roeien naar de grot. De kali bleek de eenige, zeer ondiepe toegangsweg te zijn, zoodat de prauwen herhaalde malen moesten worden verlaten; het gezelschap waadde dan verder over banken van grint en zand, terwijl de roeiers de prauwen over de ondiepe plekken sleepten. Eindelijk echter werd de rivier smaller en dieper en werden de boorden hooger, en plotseling zagen wij de rivier eindigen of liever beginnen in een hooge grot. Van de grot zelf zal ik maar geen beschrijving geven, daar het hier meer om de fauna te doen is en een goede beschrijving sinds dien gegeven is, waarover straks meer.

De kali bleek dus uit de grot te komen en het water reikte van wand tot wand, met allerlei versnellingen en watervalletjes stroomende over rotsen.

Nadat wij het mooie er van hadden afgezien, besloten vier jongeren van ons gezelschap de zaak nog eens nader te exploreeren en te trachten in de grot verder door te dringen. Daartoe bleven wij vieren achter met een der prauwtjes en hun bemanning, in het bezit van een sterke acethyleenlamp, een z. g. sloepsseinlantaarn. De Inlanders bezwoeren ons niet in die grot te gaan; er waren monsters, die menschen aanvielen en verslonden. In hun tijd was er wel nooit iemand in de grot geweest, maar zoo luilde de overlevering.

Na hen op het hart gedrukt te hebben geduldig te wachten en niet al te gauw tot de conclusie te komen, dat wij verslonden waren, waagden wij ons al wandelende en voorzichtig telkens een nieuwe foothold zoekende in het vrij snel stroomende water. Toen wij aan een splitsing kwamen, stroomde

links van ons het water met kracht uit een arm van de grot, waarin wij zonder hulpmiddelen niet verder konden doordringen; rechts bevond zich een droge grot, voor zoover dan een druipsteengrot droog te noemen is. In deze grot zijn wij naar schatting een kwartier à een half uur doorgedrongen. De druipsteen was niet bijzonder fraai, noch van vorm noch van kleur, nl. bruin (ijzer?). Het was een guano-grot, maar merkwaardiger wijze lag deze mest in een bank van ruim een meter hoog tegen een der wanden van de grot aan; tusschen die bank en den anderen wand was een vrij behoorlijk en vrij breed pad, vermoedelijk ontstaan door in natten tijd periodiek afstroomend water. Op dit pad voortschrijdende had men dus aan den eenen kant de grotwand, aan de andere zijde een ruim een meter hooge vleermuizenmestbank met vrijwel loodrechten wand. Dat dit vleermuizenmest was viel niet te betwijfelen: het wemelde van vleermuizen, die in het helle licht lichtgrijs van kleur bleken (of schenen?). Zij vlogen onder het maken van een voortdurend zachtklapperend geluid rond. Volgens mijn theorie werd dit geluid veroorzaakt door het op elkaar slaan der tanden bij het voortdurend happen naar de wolken milliarden kleine vliegjes of mugjes, die in de grot rondvlogen. Behalve groote spinnen was dit het eenige wat wij tot op dit oogenblik van fauna hadden ontdekt. De spinnen kwamen niet overeen met de door U beschrevene en afgebeelde, zij zagen er meer als normale spinnen uit, waren, als mijn geheugen mij niet bedriegt, grooter en helder bruin van kleur. Zij hadden niet zulke griezelige pooten en sprieten. Zij reageerden niet op onzen sterken lichtbron.

Wij waren al vrij ver in de grot doorgedrongen en met de vleermuizen en spinnen al voldoende vertrouwd, toen ik voor het eerst kennis maakte met de grotsprinkhanen. Nu het zoolang geleden is, kan mijn geheugen mij parten spelen, maar de indruk, dien ik van deze ontmoeting behouden heb, is de volgende. Ik liep toevallig voorop met de sterke lantaarn, rechts van mij de boven beschreven guano-bank. Door het druipsteenwater waren op die mestbank allerlei gekartelde en gekanteelde opstaande randjes ontstaan. In het felle licht zag ik plotseling achter een van de randen een bosch van wriemelende haren opstijgen, zonder dat ik zien kon waaraan die haren waren verbonden. Mijn indruk was dan ook een of ander vrij groot, maar vooral griezelijk dier, bezet met decimeter lange, wriemelende haren. Geen wonder, dat ik een sprong achteruit maakte van schrik. Bij nader onderzoek bleken het — zooals mij nu duidelijk is geworden — de sprieten van sprinkhanen te zijn. Bij groote drommen zaten zij bij elkaar, de wriemelende sprieten geen oogenblik in rust. Deze maakten op mij meer den indruk van kronkelende en golvende haren dan van sprieten. De sprinkhanen waren volgens mijn huidige voorstelling grooter dan de door U afgebeelde, zelfs aanmerkelijk veel grooter, terwijl de sprieten langer waren. De kleur dezer dieren was in ons felle licht ongeveer als die van een levende garnaal. Op ons leeken maakten zij den indruk van totaal blind te zijn. Immers op het licht reageerden zij in het geheel niet: zij bleven met het scherpe licht vlak bij zich even onbeweeglijk zitten (behalve de sprieten dan) als blijkbaar hun gewoonte is. Vlak voor hen konden allerlei bewegingen gemaakt worden zonder dat zij eenige blijk gaven van reactie. Zoodra echter een der sprieten ook maar even de lamp, onze hand of een kleedingstuk aanraakte, waren zij met een grooten sprong in de tegenovergestelde richting verdwenen. Een en ander was voor ons voldoende bewijs, dat zij voor waarneming van de buitenwereld geheel afhingen van hun fijn ontwikkelde tastorganen.

Tot mijn spijt konden wij er geen enkele machtig worden, deels omdat wij dit ons totaal onbekende dier te griezelijk vonden, deels daar het vrijwel onmogelijk was ongemerkt door de wakende sprietenwering heen te komen. Deze sprinkhanen zaten in groote kolonies plat op de guano; ik kan mij niet herinneren er ook tegen de wanden gezien te hebben.

Eindelijk moesten wij terugkeeren en daarbij bleek, dat dicht bij den ingang, doch nog op plaatsen, waar van doordringen van daglicht geen sprake was, deze sprinkhanen niet meer voorkwamen.

Aan den ingang der grot vonden wij gelukkig onze prauw met bemanning terug, welke zeer verwonderd was ons weer te zien. Na lang wachten hadden zij, naar zij ons mededeelden, ettelijke keeren luidkeels geschreeuwd en toen zij geen antwoord kregen, dachten zij, dat wij nu wel waren opgepeuzeld. Zij waren dan ook juist van plan naar huis te gaan.

Aan boord gekomen, gaven wij een uitvoerig verslag van onze bevindingen, vooral aan onzen Officier van Gezondheid, die een groot liefhebber was van zoölogie, meer in het bijzonder van entomologie. Hij was zeer verontwaardigd, dat wij geen specimen hadden bemachtigd. Aan de hand van onze beschrijvingen werd toen zijn groote „BREHM” geraadpleegd, doch te vergeefs, ofschoon toch wel in de goede richting gezocht is, want ik vermoedde wel met recht vleugeligen te doen te hebben, hetzij met sprinkhanen of met een eigenaardig soort springende kakkerlak.

Andere dieren dan de bovenbeschrevene hebben wij niet gezien.

In het Tijdschrift van het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap van 1925 (serie 3, dl. XLII, p. 253) komt een nauwkeurige beschrijving van deze grot voor. Helaas was er toen blijkbaar geen bioloog bij het gezelschap, althans wat van de fauna gezegd wordt is niet diepgaand.

Waar de aan het daglicht levende fauna van Halmaheira zoo sterk afwijkt van die van westelijker eilanden, komt het mij niet uitgesloten voor, dat ook de grottenfauna afwijkingen vertoont. Het zou vermoedelijk ook alleszins de moeite loonen een nader onderzoek in te stellen in den „natten” gang, want wie weet, welke wezens in dat donkere water leven.

Misschien dat dit leekenverhaaltje, zij het dan ook van een belangstellenden leek, voor U geen enkele waarde heeft; wellicht echter kan het ook aanleiding zijn, in die streken eens een onderzoek in te stellen. Het moet toch mogelijk zijn, door het B.B., dat over vaartuigen beschikt, wat materiaal te doen verzamelen en misschien komt Hr. Ms. „Snellius” in die contreien.”

Tot zoover de heer VAN ERP TAALMAN KIP. Het voorkomen van andere soorten *Raphidophora*'s dan die op Selebes is niet uitgesloten. Laat daarom een ieder, die daartoe in de gelegenheid mocht zijn, materiaal verzamelen.

Het niet reageren op licht is nog geen bewijs, dat de grotsprinkhanen blind zijn. Grotsprinkhaantjes, die thans uit het ei worden opgekweekt, vertoonen verschijnselen van lichtschuwheid, wat niet pleit voor blindheid. Kakkerlakken als goed ziende, doch lichtschuwe dieren blijven ook stil zitten als men met licht in zekere verblijfplaatsen komt.

Dat op de wanden geen grotsprinkhanen voorkwamen, kan de donkere kleur (waardoor ze niet opgemerkt zijn) of de groote vochtigheid der wanden tot oorzaak hebben gehad. Andere soorten hebben echter mogelijk ook andere gewoonten.

S. LEEFMANS.

Haaien. — In een paar voorgaande afleveringen heeft Dr HARDENBERG ons aangetoond, dat het met de groote haaiensoorten gaat als met de wolven, die in een kwaad gerucht staan, want dat het haaiengevaar in waarheid minder groot is dan menigeen denkt, in zoverre, dat deze dieren *als regel* den mensch *niet* aangrijpen, zoolang hij nog teekenen van leven vertoont. Onder de uitzonderingsgevallen zijn er maar weinige goed gedocumenteerd. Wil men echter objectief blijven en aan pro zoowel als aan contra onpartijdig gelijke kansen geven, dan mag men het pleit niet aan banden leggen door uitsluitend te vragen naar absolute *zekerheid*, maar moet men ook de *waarschijnlijkheid* laten meespreken. Om die reden meen ik goed te doen door de „gevallen” mee te deelen, die mij tijdens een reis naar de kleine Soenda-eilanden onlangs ter oore kwamen.

Van den KPM-Agent te Laboehanhadji (Lombok) vernam ik, dat aldaar in vroeger jaren op haaien gevischt werd door Inlanders, die zich daartoe, schrijdelings zittende op een omgekeerde prauw, in zee begaven. Door met de voeten in 't water te plassen lokte men de haaien naderbij, waarna snel de beenen werden teruggetrokken en de aangelokte visschen werden gespeerd. Wegens de vele ongelukken, die hierbij plaats hadden, zou deze wijze van visschen indertijd zijn verboden en zoodoende sedert in onbruik zijn geraakt.

Volgens een mijner medepassagiers moet er in Emmahaven bij Padang een geldduiker zijn, wien op jeugdigen leeftijd bij dat werk een been is afgebeten; naar verluidt moet deze man nog steeds hetzelfde „beroep” uitoefenen, hetgeen er wel op wijst, dat hij zelf het haaiengevaar niet erg hoog aanslaat.

Een der KPM-Officieren wist mij te vertellen van een werkman, die te Singapore buiten boord bezig was een scheepswand te verven, en achteloos de beenen in het water liet hangen; deze man raakte bij die gelegenheid een voet kwijt, terwijl een andere Inlander, eveneens te Singapore, bij het te water duwen van een prauw in zijn geheel werd meegesleurd. Van dit laatste ongeval kan natuurlijk zeer wel een krokodil de schuldige zijn geweest, tenzij er omstandigheden waren, die daartegen pleitten.

Eveneens uit den mond van KPM-officieren vernam ik, dat omstreeks het jaar 1913 een scheepsmachinist dier maatschappij tijdens het zwemmen bij Tarempa op 't eiland Siantar (Anambas-eilanden) door een haai een been werd afgebeten. Het slachtoffer overleed kort na dit ongeval en ligt te Tarempa begraven.

Garoei, Juni 1930.

W. C. VAN HEURN.

Wie kan de Redactie helpen aan het Juli- en Augustus-nummer van jrg. 1927 van De Trop. Nat.?